

Geografie služeb – **veřejný sektor** (školství, zdravotnictví, veřejná správa...) **vs. komerční sektor.**

Geografie nevýrobní sféry

Přednáška č. 4

© HS

Sektorové vymezení

- Sektorových vymezení se v teorii vyskytuje celá řada, podle různých autorů lze dělit národní hospodářství do tří nebo čtyř sektorů na základě jednoho nebo více kritérií
- Švédský ekonom Pestoff rozděluje národní hospodářství na čtyři sektory, a to na základě tří kritérií:
 - podle kritéria financování provozu a rozvoje na sektor ziskový a neziskový,
 - podle kritéria vlastnictví na sektor **soukromý a veřejný**,
 - podle míry formalizace na sektor formální a neformální.

- I. ziskový soukromý sektor
- II. neziskový veřejný sektor
- III. neziskový soukromý sektor
- IV. neziskový sektor domácností

Pramen: REKTOŘÍK [2001] dle PESTOFFA [1995].

Veřejný sektor

- **Veřejný sektor** je specifickou součástí ekonomiky, je součástí sektoru služeb neboli **terciárního sektoru**.
- Často zaměňován s pojmem **veřejné služby**.
- **Veřejný sektor je ta část NH:**
 - Která zabezpečuje veřejné statky kolektivní spotřeby pro obyvatelstvo na neziskovém principu (školství, nemocnice...)
 - Která je financována z finančních prostředků zejména v soustavě veřejných rozpočtů
 - Která je řízena veřejnou správou
 - O jejíž produkci se rozhoduje veřejnou volbou
 - Která podléhá veřejné kontrole

Veřejný sektor

- Jádrem veřejného sektoru je **veřejná správa**, kterou tvoří soustava úřadů s centrální nebo územní působností.
- Kromě veřejné správy tvoří veřejný sektor další organizace **financované z veřejných prostředků**, které poskytují **veřejné služby** (např. nemocnice, školy, domy sociální péče, atd.).
- Od soukromého sektoru se veřejný sektor liší především tím, že není založen na ziskovém principu, ale finanční prostředky na své fungování získává z veřejných rozpočtů, které jsou naplňovány prostřednictvím daní.

Veřejný sektor

- Odvětví **veřejných služeb** jsou následující:
 - Všeobecné veřejné služby (veřejná správa)
 - Obrana
 - Veřejný pořádek a bezpečnost
 - Ekonomické záležitosti
 - Ochrana životního prostředí
 - Bydlení a společenská infrastruktura
 - Zdraví
 - Rekreace, kultura a náboženství
 - Vzdělávání
 - Sociální věci

Komerční sektor/služby

- Je založen na ziskovém principu.
- Zahrnuje:
 - IT služby
 - Logistika
 - Doprava
 - Peněžnictví a bankovníctví
 -
 -

IT služby

- Informační a komunikační technologie a systémy (osobní počítač, elektronická pošta, mobilní telefon, internet a další počítačově propojené sítě, webové stránky, elektronické obchodování, systém elektronické výměny dat a další firemní procesy související s elektronickým přenosem dat pomocí informačních a komunikačních technologií).
- **IT služby v EU:**
 - Největší trh se vzdělaným obyvatelstvem.
 - Vysoká úroveň infrastruktury a služeb IT.
 - Velký počet nových, rychle rostoucích firem.
 - Nárůst slučování a akvizicí firem.

Hlavní technologické parky světa

- Silicon Valley

- Nejjižnější část pobřeží v Kalifornii.
- Název vznikl 1971, kdy si všimli velké koncentrace výrobců zabývajících se křemíkovými mikročipy a počítači.
- Skládá se z 19 sídel, hlavní město: San Jose.
- Sídlí zde: Adobe, Apple, Ebay, Google, HP, Intel, Logitech, Oracle, Sun Microsystems, Yahoo!
- Sídlí zde také Stanford univerzity, odkud se často rekrutují zakladatelé velkých firem (Bill Gates, Paul Allen,...).

- **Bangalore**

- Jižní Indie
- International Tech park – rozdělený do 6 částí (Discoverer, Creator, Innovator, Explorer, Inventor, Navigator).
- Pobočky: IBM, Sanyo, Delphi, GM, GE, Sharp.

- **Zhongguancun**

- Peking, Čína.
- 80. léta – založení Chinese Academy of Sciences.
- Rozděleno na 7 parků.
- Sídlo Lenovo (IBM), Microsoft, Sun, Siemens, NEC.

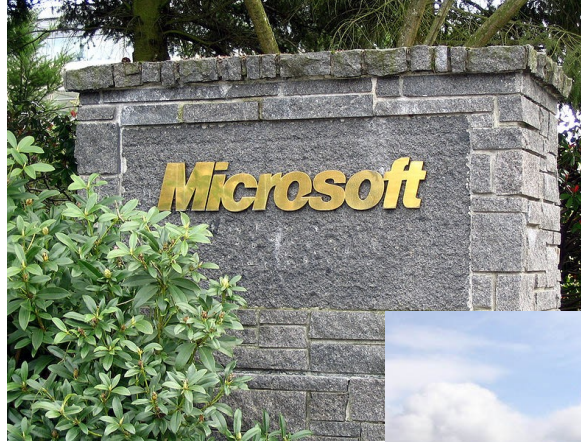
- **Rusko**

- Silicon Forest poblíž Novosibirsku.
- Rostoucí význam, chce konkurovat Indii.
- Pobočky IBM, Intel.

- **Redmond (USA)**

- Stát Washington.
- Sídla: Microsoft, Nintendo.

- **Reading (UK)**

- Pobočky: Microsoft, Oracle.

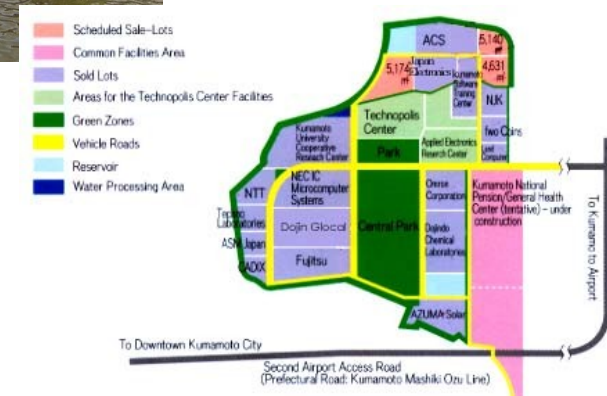
- **Malaga**

- Sídlo: Telefónica.
- Pobočka: NOKIA, IBM, FUJITSU.

- **Kumamoto (Jap)**

- Sídla: NEC, FUJISU.

FIRMA	TRŽBY (bil USD)	CELKOVÉ POŘADÍ
Hewlet Packard	91,658	41
International Business Machines	91,424	42
Dell	57,095	102
Microsoft	44,282	139
Fujitsu	43,604	144
NEC	39,778	159
Canon	35,727	182
3M	22,923	302
Electronic Data System	21,337	335
Apple	19,315	367
Accenture	18,228	394
Ricoh	17,224	410
Asustek Computer	17,224	427
Quanta Computer	16,531	447
Xerox	15,895	477

Zdroj: money.cnn.com; 2020: <https://www.forbes.com/lists/global2000/#328df2b55ac0>

- **HEWLET PACKARD**

- Vznik 1939, Bill Hewlet a David Packard.
- 2002 koupě f. Compaq (tím se stal leaderem v IT).
- Sídlo: Silicon Valley.
- Tržby: 91,6 bil. USD, 156 tisíc zaměstnanců.
- Výroba hardwaru (tiskárny, pc, notebooky), servery, zálohování dat.

- **IBM** (International business machines)

- Vznik 1888.
- 2004 koupě Lenovo (jen hardware).
- Sídlo: Armonk, New York.
- Tržby: 91,4 bil. USD, 356 tisíc zaměstnanců.
- Zavedl první PC v 80. letech, software od Microsoftu.

- **DELL**

- Vznik 1984, Michael Dell.
- Sídlo: Rock Round, Texas.
- Tržby: 55,9 bil. USD, 90 tisíc zaměstnanců.
- Výroba PC, síťové komponenty, PDA, software.
- Dell jako první nabízel Pc s Linuxem.

- **MICROSOFT**

- Vznik 1975, Bill Gates a Paul Allen.
- Sídlo: Redmond (USA).
- Tržby: 51,1 bil USD, 79 tisíc zaměstnanců.
- Dominantní postavení na trhu OS a kancelářských softwarů (Office, Windows, Visual Studio, IE).
- Soudní spory kvůli monopolnímu postavení na trhu (např. propojování Windows media player s Windows a tím podpora vlastních formátů hudby a videa).

- **APPLE**

- Vznik 1976, Steve Jobs.
- Sídlo: Silicon Valley.
- Tržby: 24 bil. USD, 18 tisíc zaměstnanců.
- Výroba počítačů Mac s vlastním softwarem, přehravače iPod a telefony iPhone.

- **Google**

- Vznik: 1998.
- Sídlo: Silicon Valley.
- Tržby: 10,6 bil. USD, 16 tisíc zaměstnanců.
- Největší světový vyhledávač, probíhá na něm 48% vyhledávání.
- Používá operační systém Linux, doplňky k vyhledávači: Google Analytics, Google Adwords, Gmail, Google earth, Google maps.

- **Yahoo!**

- Vznik 1994.
- Sídlo: Silicon Valley.
- Tržby: 6,7 bil USD, 14 tisíc zaměstnanců.
- Webové portály, vyhledávání.

Amazon

- Vznik: 1994.
- Sídlo: Seattle.
- Tržby: 10,71 bil. USD, 14 tisíc zaměstnanců.
- Jedna z prvních společností prodávajících přes internet, původně prodej knih, dnes téměř všechno.

eBay

- Vznik 1995.
- Sídlo: Silicon Valley.
- Tržby: 4 bil. USD, 12 tisíc zaměstnanců.
- Největší internetový aukční portál, dnes ve 28 zemích, vlastní Skype, platební systém Paypal.

Internet

- Základní komunikační nástroj konce 20. a zač. 21. století.
- Většina ekonomických aktivit se přesouvá do **elektronického prostoru** = „**smrt vzdálenosti**“ či „**smrt měst**“.

Na Internet jsou ekonomické aktivity vázané ve 4 úrovních služeb:

- a) poskytovatelé infrastruktury – telekomunikační společnosti, provideři, provozovatelé základních datových dálnic;
- b) poskytovatelé aplikací – vývojáři software, transakčních aplikací, apod.;
- c) internetoví zprostředkovatelé (internet intermediaries) – aktivity vydělávající na poplatcích, doménách, internetové reklamě;
- d) internetová komerce – společnosti provozující internetový obchod.

Logistika

- Z řečtiny logistikon = důmysl; logos = slovo, pravidlo, zákon.
- Vznik v armádě – potřeba organizovat zásobování.
- Starověké Řecko, Řím, Byzance – první náznaky (Logistikas – důstojník, odpovědný za zásobování).
- Novodobé válečnictví – zásobování front potravinami, střelivem, zbraněmi, lidmi.

„Moderní“ logistika

- 50. léta v USA – přechod logistiky do obchodu za účelem minimalizace nákladů.
- 60. léta v USA: **“Organizace, plánování, řízení a uskutečňování toku zboží, počínaje vývojem a nákupem a konče výrobou a distribucí podle objednávky zákazníka tak, aby byly splněny všechny požadavky k trhu při minimálních nákladech a minimálních kapitálových výdajích.”**
- *“Logistika zajišťuje nákladově efektivní časově podmíněné rozmisťování podnikových zdrojů v prostoru a umožňuje dosažení konkurenční výhody prostřednictvím úrovně služeb poskytovaných zákazníkům.”*
- Analogie úspěšného vojenského modelu.

Just-in-time (JIT)

- V 70. letech několik japonských firem v čele s Toyota Motor Corporation vypracovalo nový přístup k řízení zásob.
- Základním rysem je výrazné **snížení skladovaných součástí** v celém výrobním systému.
- Přesné plánování a koordinace dodávek => díly a dodávky jsou na místě ve správném množství a kvalitě přesně tehdy, když jich bylo ve výrobě nebo montáži zapotřebí.

Předpoklady existence:

- geografická koncentrace – rychlá doprava vyžaduje časově krátkou a nekomplikovanou dopravu v rámci výrobního cyklu;
- nulové defekty - musí být zajištěno dodržování kvalitativních standardů;
- síť subdodavatelů – počet dodavatelů může být relativně nízký, ovšem vázaný dlouhodobými kontrakty;
- sdílený výzkum – řetězec vyžaduje přenos know-how a výzkumnou spolupráci mezi dodavateli a finálními zpracovateli;
- stabilizovaná pracovní síla – je nutné zabránit jakýmkoli výpadkům v důsledku nedostatku pracovní síly či např. stávek.

Logistika zahrnuje:

- Skladování
- Manipulaci
- Přepavní balení
- Dopravu
- Řízení zásob
- Poradenství
- ...

Logistické služby

- Celní služby
- Kurýrní doprava
- Spedice
- Logistické poradenství

Celní služby

- Vystavování celních prohlášení pro dovoz, vývoz a tranzit.
- Kompletní zpracování a vyplňování dalších celních dokladů.
- Zpracování celních dokladů pro uskladnění a správu zboží v celních skladech.
- Poradenská činnost k celním předpisům EU, při dovozu a vývozu zboží.

Kurýrní a expresní doprava

- Přeprava zásilek většinou menších rozměrů s důrazem na časovou efektivitu.
- Zaměření firem zejména na oblast velkých měst – Praha, Brno (doprava do několika hodin).
- Velká nabídka pracovních míst.
- Messenger Service, EPS.

Spedice

- Spediční firmy vystupují na trhu jako podnikatelské subjekty, které přepravu zboží uskutečňují vlastními dopravními prostředky, nebo prostřednictvím sítě smluvních autodopravců.
- Doprava i přeprava.

Největší světové firmy

České firmy

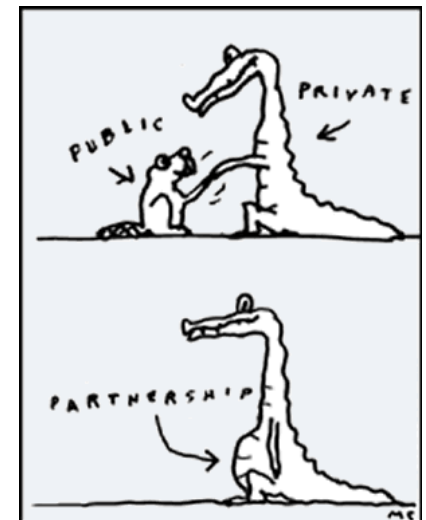
Bankovníctví a peněžnictví

- Instituce, která poskytuje finanční služby.
- Základní činností je shromažďování dočasně volných peněžních prostředků, které formou úvěru dává k dispozici a nastavováním úroku zhodnocuje.
- Umožňuje pohyb peněz v ekonomice.
- Zprostředkovává využití dočasně volných zdrojů.
- Provozování je regulováno státem (v ČR ČNB a MF ČR).

Public Private Partnership (PPP)

- **Spolupráce veřejného a soukromého sektoru** vzniklé za účelem využití zdrojů a schopností soukromého sektoru při zajištění veřejné infrastruktury nebo veřejných služeb
- PPP projekty zvyšují kvalitu i efektivnost veřejných služeb včetně výkonu státní správy a urychlují realizaci významných infrastrukturních projektů s pozitivním dopadem na rozvoj ekonomiky
- Typickými příklady realizace formou PPP jsou projekty v následujících oborech:
 - Dopravní infrastruktura – dálnice, tunely, mosty, rychlodráhy
 - Administrativní případně ubytovací kapacity – úřady, soudy, ubytovny, administrativní prostory, věznice
 - Zdravotnictví – nemocnice
 - Školství – univerzitní komplexy, studentské koleje, školy
 - Obrana – výzbroj, speciální infrastruktura
 - Utility – vodárenství

Public Private Partnership (PPP)

- Podstatou úspěšného projektu PPP je předpoklad, že většího přínosu pro veřejný sektor (v poměru k jím vynaloženým prostředkům) může být dosaženo využitím schopností a zkušeností soukromého sektoru a rozdělením rizik mezi zúčastněné strany tak, že každá strana nese takové riziko, které dokáže nejlépe řídit.
- Přínosy PPP:
 - Zachování kontroly – PPP umožňuje veřejnému sektoru se plně věnovat tomu, co umí nejlépe a realizaci infrastrukturních projektů přenechává soukromému sektoru, aniž nad nimi ztrácí kontrolu.
 - Kvalita – veřejný sektor získává vyšší kvalitu veřejných služeb za vynaložení stejných nebo nižších nákladů.
 - Přenos rizik – PPP přenáší podstatná rizika na soukromý sektor, smluvní dokumentace jasně rozděluje zodpovědnosti za náklady a rizika mezi oba sektory tak, že každý sektor nese takovou zodpovědnost, kterou dokáže nejlépe řídit.
 - Efektivní realizace – PPP umožňuje realizaci infrastrukturních projektů dříve, rychleji a bez rizika překračování rozpočtu pro veřejný sektor.
 - Transparentnost – jedná se o jednu kvalifikovaně provedenou veřejnou soutěž – projekt se nedělí na velké množství menších zakázek obvyklých za dobu trvání projektu.
 - Oboustranná výhodnost – projekty PPP musí být výhodné oboustranně pro veřejný i soukromý sektor.
 - Motivace – soukromý sektor je motivován možností dlouhodobých příjmů. Ty ovšem získá pouze při dodržování přísných smluvních podmínek o kvalitě dodané služby.